

Dr. Boóc Ádám PhD

EGYETEMI DOCENS KRE ÁJK,
TUDOMÁNYOS MUNKATÁRS, MTA TK (BUDAPEST)

Kecskés László–Lukács Józsefné (szerk.): Választottbírók könyve

2012-ben jelent meg a HVG-ORAC Kiadó gondozásában Kecskés László tanszékvezető egyetemi tanár, a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett szervezett Állandó Választottbírárság elnöke és Lukács Józsefné, a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett szervezett Állandó Választottbírárság Titkárságának vezetője szerkesztésében a *Választottbírók könyve* című munka.¹

A megjelenésében is tiszteletet parancsoló, több mint 800 oldalas mű a nemzetközi szakirodalomban oly közkedvelt *Handbook* műfajához tartozik, hiszen egyszerre kíván eligazítást nyújtani a választottbíráskodással most ismerkedő jogkereső közönség számára éppúgy, mint konkrét iránymutatást adni a témakörrel akár professzionális szinten foglalkozó jogalkalmazók részére egy-egy delikát kérdés vonatkozásában. Az előbbi pontot ragadja meg a könyvhöz írott előszó, mely szerint „a választottbíráskodással kapcsolatos ismeretek szélesebb körben hozzáférhetővé tétele ezért joggyakorlati és kulturális szempontból is fontosnak tűnik.”

A kötet többszerzős mű, szerzői gárdájában egyaránt találunk egyetemi oktatókat, gyakorló szakembereket, illetve felsőbbbírársági bírákat, ezzel is igazolva talán azt, hogy a választottbíráskodás komplex terület, ahol nagyon is hasznosnak bizonyul, ha a jogászai szakma több, egymástól eltérő részéről érkező szakemberek elemeznek egy-egy kérdést saját nézőpontjukból, saját szempontrendszerüket alkalmazva.

A mű egyfelől a közelmúltban elkészült és részben már publikált tanulmányokat és elemzéseket tesz közzé, illetőleg számos, a választottbíráskodást érintő nemzetközi ajánlás magyar fordítása, valamint több, a választottbíráskodást jelentősen befolyásoló eseti bírársági határozat olvasható a könyvben.

A kötet első fejezete – hazai és a nemzetközi szakirodalmat feldolgozó – részletes történeti elemzést tartalmaz a választottbíráskodás vonatkozásában, melynek alapján az olvasó számára egyértelművé válik, hogy a választottbíráskodás mint alternatív vitarendezési mód jelentős, az ókori jogokig visszanyúló történeti meghatározottsággal rendelkezik.

A második fejezet tárgya a választottbíráskodás XX. századi fejlődése a nemzetközi egyezmények és dokumentumok tükrében. Ez a fejezet azok számára, akik ma gyakorlati választottbíráskodással, választottbírárság előtti jogérvényesítéssel foglalkoznak akár hazai, akár nemzetközi szinten, kifejezetten lényeges, hiszen többek között részletesen bemutatja a New York-i Egyezmény rendszerét, a Washingtoni Egyezményt, a Panamai

Egyezményt, melyek mind alapvetően határozzák meg a nemzetközi választottbíráskodási jog szerkezetét.

A harmadik és negyedik fejezet a magyar választottbíráskodási joggal, annak történetével, illetve jelenlegi helyzetével foglalkozik. A kötet ötödik fejezetének témája egy igencsak aktuális kérdés, jelesül a nemzeti vagyonról szóló 2011. évi CXCVI. törvény (Nvt.) 17. §-a (3) bekezdése választottbírársági kikötést tiltó szabályának Alaptörvénybe, illetve nemzetközi jogba ütközése. Érdemes tekintetbe venni, hogy az Nvt. idézett rendelkezése az alábbiakat mondja ki: „(3) Magyarország határa által körbezárt területen lévő nemzeti vagyonnal vonatkozó polgári jogi szerződésben a nemzeti vagyonnal rendelkezni jogosult irányadóként kizárólag a magyar nyelvet, valamint a magyar jog alkalmazását, és jogvita esetére kizárólag a magyar bíróság – ide nem értve a választottbírárságot – joghatóságát kötheti ki. A nemzeti vagyonnal rendelkezni jogosult e jogviták eldöntésére választottbírársági eljárást nem köthet ki.”

A fejezet szerzői – Kecskés László és Tilk Péter – szerint az Nvt. fenti rendelkezése egyfelől az Alaptörvénybe, másfelől a nemzetközi jogba is ütközik, álláspontjuk szerint fennáll a hatályos beruházási szerződések tömeges érvénytelenné válásának, illetve ez káros lehet Magyarország befektetésvédelmi jó hírnevére, valamint tökevonzó képességére is. Összefoglalóan állapítja meg Kecskés László és Tilk Péter tanulmányában, hogy: „A Nvt. 17. § (3) bekezdésében foglalt korlátozás tehát vélhetően Alaptörvény-ellenes, egyúttal azonban a jogi problémákon túl jelentős gazdasági érdeksérelmet is jelenthet Magyarországnak. A nemzeti vagyon védelme fontos szempont, annak alkalmazatlan eszközökkel történő megkísérlése azonban már rövid távon is kimutathatja negatív hatását.”²

Érdemes megemlíteni, hogy a jelen könyvismertetés készítésekor az Országgyűlés már elfogadta a választottbíráskodásról szóló 1994. évi LXXI. törvény, valamint a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény módosításáról szóló 2012. évi LXV. törvényt, mely törvény az Nvt. fent idézett rendelkezéséhez hozzáigazította a Vbt.-t, mivel annak 4. §-át az alábbiak szerint módosította: „4. § Nincs helye – sem magyarországi, sem Magyarországon kívüli választottbírársági hellyel (székhellyel) rendelkező eseti vagy állandó – választottbírársági eljárásnak a Polgári perrendtartás (a továbbiakban: Pp.) XV–XXIII. fejezetében szabályozott eljárásokban, valamint olyan ügyben, amelyben a jogvita tárgya a nemzeti vagyonról szóló 2011. évi CXCVI. törvény hatálya alá tartozó Magyarország határa által körbezárt területen lévő nemzeti vagyon, illetve azzal kapcsolatos bármely jog, igény, követelés, továbbá olyan ügyekben, amelyekben törvény a jogvita választottbírársági eljárás keretében történő rendezését kizárja.”

Szintén önálló fejezet tárgyalja a Legfelsőbb Bíróság Gfv. VI. 30.450/2002/6. sz. ítélete alapján azt a kérdést, mely szerint lehet-e közrendbe ütköző az, ami nem jogellenes. Ebben a vonatkozásban Kecskés László azt

állapítja meg, hogy „a Legfelsőbb Bíróság mint felülvizsgálati bíróság által helytelenül, foszlányosan hivatkozott sporadikus jogirodalmi részletekre nem építhető fel az ítélet azon következtetése, hogy a választottbíróági ítélet közrendbe ütközése megállapításának nem szükségképpen eleme jogszabálysértés megvalósulása.”³

A választottbíráskodás egyik klasszikus kérdéskörével foglalkozik a Bán Dániel–Kecskés László szerzőpáros által írott, *Az alá nem írt választottbíróági szerződések megítélésének változásáról* szóló tanulmány, míg egy, a nemzetközi szakirodalomban is viszonylag újként kezelt problémakört elemez *A csoportos jogérvényesítés lehetséges formái választottbíráskodás keretében a magyar jogban* című írás. Szerzői – Kecskés László és Wallacher Lajos – összegző jelleggel a magyar jog vonatkozásában azt állapítják meg, hogy „a választottbíróági úton történő csoportos jogérvényesítés lehetőségének önszabályozó módon (szerződéssel, szabállyal) való kialakítása elvileg nem kizárt, de a legfőbb akadálya az lenne, hogy a Vbtv. alapján az egyedi jogosultaknak meg kell adni a lehetőséget arra, hogy ügyüket előadhassák. Ettől a szabálytól való eltérés az ítélet érvénytelenítését vonhatja maga után.”⁴

Murányi Katalin, nyugalmazott kúriai tanácselnök írta *Az állami bíróságoknak a választottbíróóságok működéséhez kapcsolódó gyakorlata és gondolatok az esetleges szükséges jogszabálmódosításokról* című tanulmányt. Az írás szerzője szerint a Vbt., illetve a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett szervezett Állandó Választottbíróóság Eljárási Szabályzata hatálybalépése óta eltelt évek indokoltá teszik, hogy áttekintésre kerüljön az azóta eltelt időben kialakult, az állami bíróságoknak a választottbíróóság eljáráshoz kapcsolódó gyakorlata.

Murányi Katalin továbbá határozott véleményt fogalmaz meg abban a vonatkozásban, hogy megítélése szerint az MKIK Választottbíróósága Eljárási Szabályzatának 56. §-a a jövőben nem tartható fenn: „A választottbírók, a Választottbíróóság, a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara vagy munkavállalói senkivel szemben nem felelősek a választottbíráskodással kapcsolatos tevékenységükért vagy mulasztásukért”.

Bár Murányi Katalin kifejezetten nem foglal állást abban a tekintetben, hogy a választottbíró kártérítési

felelőssége kontraktuális vagy deliktuális felelősség, azt azonban hangsúlyozza, hogy megítélése szerint e rendelkezésnek a fenntartása nem növeli, hanem csökkenti a választottbíráskodással kapcsolatos bizalmat, ezért e rendelkezés elhagyását javasolja az Eljárási Szabályzatból.

A kötetben található továbbá egy összegzés a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett szervezett Állandó Választottbíróóság 2006–2011. évi tevékenységének számszerű adatairól, melyet Lukács Józsefné állított össze.

Kassayné Incze Borbála fordításában tartalmazza a kötet magyar nyelven az IBA Etikai Szabályzat nemzetközi választottbírók részére, az IBA Irányelvek a nemzetközi választottbíráskodásban meglévő érdekkonfliktusok vonatkozásában, illetve az IBA Szabályzat a nemzetközi választottbíráskodásban alkalmazott bizonyítási eljárásra vonatkozóan (elfogadva az IBA Tanács 2010. május 29-i határozatával) című nemzetközi iránymutatásokat.

A kötet végén pedig Lukács Józsefné összeállításában eseti választottbíróági határozatokból, a magyar állami bíróságoknak a választottbíráskodással kapcsolatos határozataiból, illetve a magyar Alkotmánybíróságnak a választottbíráskodással kapcsolatos határozataiból történő válogatása lelhető fel.

Összegzőképpen elmondható, hogy a választottbíráskodás lényeges kérdéseire fókuszáló, a teljes panorámakép mellett ugyanakkor a részletkontúrokat is jól láttató és roppant aktuális problémákat tárgyaló kötet látott napvilágot, amely nem csupán „kötelező olvasmány” a választottbíróági jogérvényesítést választó jogkereső közönség számára, hanem további olvasásra, elmélkedésre és a választottbíráskodással való mélyebb foglalkozásra egyértelműen inspiráló mű.

JEGYZETEK

- 1 Kecskés L.–Lukács J. (szerk.): *Választottbírók könyve*. Budapest, HVG-ORAC kiadó, 2012. 824. o.
- 2 Lásd: Kecskés L.–Lukács J. (szerk.): *Választottbírók könyve*. Budapest, 2012. 230. o.
- 3 Lásd: Kecskés–Lukács (szerk.): i. m. 247. o.
- 4 Lásd: Kecskés–Lukács (szerk.): i. m. 306. o.